

Polska Agencja
Inwestycji i Handlu
Grupa PFR

Raport Sektorowy
Sektor FMCG
w Kenii

SEKTOR FMCG W KENII

© PAIH S.A.

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny.
Została opracowana na podstawie informacji uznanych za wiarygodne
i nie stanowi wykładni ani opinii prawnej.

PAIH S.A. nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania
zamieszczonych w niniejszej publikacji informacji oraz za możliwe
konsekwencje jakichkolwiek działań podjętych w oparciu o te informacje.

Wydawca: Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A.

Warszawa, październik 2018 r.

Spis treści

1.	Branża produktów FMCG w Kenii	5
2.	Charakterystyka sektora FMCG w Kenii	9
3.	Produkcja oraz eksport i import w sektorze FMCG	12
4.	Przedsiębiorstwa rynku FMCG w Kenii	15
5.	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w sektorze FMCG . . .	34
6.	Perspektywy sektora FMCG w Kenii	36
7.	Uwarunkowania formalnoprawne wejścia na rynek FMCG w Kenii	39
8.	Wsparcie polskich firm w Kenii	44
9.	Wsparcie Zagranicznego Biura Handlowego Nairobi dla polskich firm	48

1. Branża produktów FMCG w Kenii

1.1. Wstęp

Na fali znacznego wzrostu PKB, rosnącej klasy średniej, zwiększonej siły nabywczej i zmiany nawyków klientów w Kenii nastąpił rozwój handlu detalicznego oraz e-handlu. Tendencja wzrostowa będzie widoczna tak-że w kolejnych latach. Mimo, że wciąż dominującymi źródłami sprzedaży są drobny handel nieformalny i lokalne sklepy, to jednak rośnie liczba centrów handlowych i międzynarodowych sieci sklepów, co pokazuje znaczny potencjał inwestycji zagranicznych w sektorze detalicznym¹.

Kenijski rynek detaliczny rozwinął się w ostatnich latach w dużej mierze dzięki solidnym podstawom makroekonomicznym ze średnią roczną stopą wzrostu PKB sięgającą 5,6% w okresie 2009–2014.

Największym i najważniejszym sektorem kenijskiej gospodarki jest rolnictwo. W 2016 r. sektor ten odpowiadał za 33% PKB, przyniósł ponad 50% zysków z eksportu i zatrudniał największą liczbę pracowników w całej gospodarce Kenii – aż 60% łącznego zatrudnienia. Ponad 80% populacji kraju, zwłaszcza osoby mieszkające na obszarach wiejskich, utrzymuje się głównie z rolnictwa.

Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego wszystkim Kenijczykom jest narodowym obowiązkiem władz. Przyszłość kraju zależy bowiem od zdrowej populacji i stabilnego rozwoju gospodarki, która powinna być odporna na skutki zmian klimatu, światowego wahania cen podstawowych produktów spożywczych oraz pojawiających się w tym rejonie plag i chorób.

¹oxfordbusinessgroup.com/overview/bright-outlook-improving-economic-conditions-and-changing-consumer-preferences-point-strong-years#report_launcher.

1.2. Kenia – ogólna charakterystyka

Republika Kenii

Liczba ludności:	49,7 mln
PKB (PPP):	175,7 mld USD Na osobę: 3657 USD
PKB (Nominalny)	86 mld USD Na osobę: 1790 USD
Napływ BIZ:	394 mln USD (UNCTAD, 2016)
Stopa wzrostu PKB:	4,8% (2017) z prognozą 5,5% na 2018
Rating kredytowy:	Standard & Poor's: B+ (stabilny) Fitch: B+ (stabilny) Moody's: B1 (stabilny)
Stopa inflacji:	4,2% (2018) ²
Siła robocza:	19,352 mln (2017) ³
Stolica:	Nairobi
Języki:	angielski i suahili
Strefa czasowa:	GMT +3
Ustrój:	Republika unitarna z systemem federalnym
Podział administracyjny:	47 hrabstw

1.3. Sytuacja gospodarcza Kenii

Kenia, w której funkcjonuje gospodarka rynkowa, jest powszechnie postrzegana jako ekonomiczne, handlowe i logistyczne centrum Afryki Wschodniej, z mocną bazą przemysłową w regionie. Kraj przyciąga kapitał *private equity* ze względu na swoją strategiczną lokalizację i dobrą infrastrukturę z rozbudowaną siecią połączeń lotniczych, dróg kołowych oraz dróg kolejowych, jak również dzięki statusowi regionalnego centrum finansowego. Przez ostatnie osiem lat realny wzrost kenijskiego PKB oscylował w okolicach 5% rocznie.

Społeczeństwo Kenii jest uważane za bardzo młode – 80% ludności jest w wieku poniżej 35 lat. Są to dobrze wykształceni specjaliści, anglojęzyczni lub wielojęzyczni, o dużych umiejętnościach w zakresie przedsiębiorczości. Wielkość kenijskiej populacji osiągnęła w 2018 r. 49,7 mln,

² Oszacowanie wg. International Monetary Fund (IMF), 2018.

³ The World Bank, *Labor force total*, dostępny na: www.data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN, wykorzystano: 07.2018.

a jej wzrost wynosi 2,9% rocznie. Zgodnie z prognozami, liczba ludności zwiększy się do 59 mln w 2030 r. i 75 mln w 2050 r.⁴

Przewiduje się, że gospodarczy wzrost w Kenii będzie postępował wraz z wprowadzeniem i poszerzaniem programu Kenya Vision 2030, który jest nową długoterminową strategią rozwoju państwa. Celem Kenya Vision 2030 jest „globalnie konkurencyjny i dobrze prosperujący kraj o wysokiej jakości życia do 2030 r.”. Zgodnie z tym programem Kenia ma się stać „nowo uprzemysłowionym państwem o średnich dochodach, zapewniającym wszystkim obywatelom wysoką jakość życia w czystym i bezpiecznym środowisku”. Strategia ta stała się kluczowa dla kenijskiego wzrostu gospodarczego⁵.

1.4. Wspólnota Wschodnioafrykańska (EAC)

Kenia jest jednym z kluczowych członków Wspólnoty Wschodnioafrykańskiej (East African Community, EAC). Ta międzyrządowa organizacja łączy sześć wschodnioafrykańskich państw: Kenię, Burundi, Rwandę, Tanzanię, Ugandę i Sudan Południowy. W 2010 r. EAC uruchomiła własny wspólny rynek towarów, pracy i kapitału w regionie, z myślą o stworzeniu wspólnej waluty i ostatecznie pełnej federacji politycznej.

Państwa EAC zamieszkuje łącznie 150 mln ludzi, spośród których 22% stanowią mieszkańcy miast. Cała Wspólnota zajmuje obszar 1,82 mln km², a suma PKB jej członków wynosi 146 mld USD (według statystyk EAC na rok 2016). Samo istnienie EAC w odnowionej formie ma ogromne znaczenie strategiczne oraz geopolityczne i stanowi dużą szansę na przyszłość. Jako jeden z najszybciej rozwijających się bloków ekonomicznych na świecie EAC rozszerza i pogłębia współpracę pomiędzy państwami partnerskimi w ramach kilku obszarów zasadniczych dla wielostronnych korzyści⁶.

1.5. Wspólny Rynek Afryki Wschodniej i Południowej (COMESA)

Kenia jest również częścią Wspólnego Rynku Afryki Wschodniej i Południowej (Common Market for Eastern and Southern Africa, COMESA).

⁴KIPPRA, Kenya Economic Report 2017, dostępny na: www.kippra.or.ke/kippra-publications-2/#7-kenya-economic-report, wykorzystano: 07.2018.

⁵Vision 2030, About Vision 2030, dostępny na: www.vision2030.go.ke/about-vision-2030/, wykorzystano: 07.2018.

⁶EAC, www.eac.int, wykorzystano: 07.2018.

To strefa wolnego handlu z 20 państwami członkowskimi, rozciągająca się od Tunezji po Suazi.

1.6. Kenia – regionalne centrum i brama do Afryki Wschodniej

Ze względu na to, że Kenia jest powszechnie uważana za ekonomiczne, komercyjne i logistyczne centrum Afryki Wschodniej oraz dysponuje solidną bazą przemysłową, z sukcesem przyciąga kapitał z Chin. Właśnie stamtąd płyną znaczne środki na duże projekty infrastrukturalne, będące częścią inicjatywy „Morskiego Jedwabnego Szlaku XXI wieku”, i to za sprawą chińskich funduszy już odnotowano szybki postęp w rozwoju infrastruktury. Stosunki między oboma krajami są bardzo rozwinięte, a dzięki partnerstwu zrealizowano w Kenii kilka ważnych projektów, takich jak linia kolejowa Standard Gauge Railway (SGR) i port w Lamu⁷.

---

⁷ COMESA, www.comesa.int, wykorzystano: 07.2018.

2. Charakterystyka sektora FMCG w Kenii

2.1. Rozwój rynku FMCG w Kenii

Sektor detaliczny w Kenii korzysta z rosnącej siły nabywczej klasy średniej, silnego wzrostu makroekonomicznego i wzrostu inwestycji w budowę wysokiej klasy powierzchni handlowych. To zachęca do wejścia na rynek kenijski wielu zagranicznych producentów i sprzedawców detalicznych. Zwiększone wydatki gospodarstw domowych przyciągnęły w ostatnich latach wielu nowych producentów branży FMCG, którzy wprowadzili na rynek produkty higieny osobistej, środki czystości, paczkowane produkty spożywcze i produkty kosmetyczne dla coraz bardziej wymagającej liczby konsumentów⁸.

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Procter & Gamble (P&G) w 2017 r. łączna wartość sprzedaży detalicznej w Kenii w 2016 r. wyniosła 17,62 mld USD. Przy czym 30% tej wartości przynoszą supermarkety, 67% stanowi sprzedaż „tradycyjna” (tzw. nieformalna) i 3% kanały specjalne, np. bezpośrednie zakupy. Wydatki na sprzedaż detaliczną stanowią 30% PKB Kenii. Można to przypisać dostępności produktów wysokiej jakości i ich bardziej przystępnej cenie⁹. Badanie wykazało również, że ponad połowa populacji Kenii w ośrodkach miejskich regularnie robi zakupy w supermarketach. Wynika to z faktu, że sieci handlowe oferują markowe produkty, postrzegane przez Kenijczyków jako towary dobrej jakości.

W badaniu zauważono, że coraz więcej sieci supermarketów zaczyna otwierać swoje sklepy na osiedlach mieszkalnych, ponieważ zwiększa się siła nabywcza ich mieszkańców. Dane P&G pokazują również, że

⁸ Oxford Business Group, Top shelf growing middle class..., dostępny na: www.oxfordbusinessgroup.com/analysis/top-shelf-growing-middle-class-encouraging-consumer-goods-producers, wykorzystano: 07.2018.

⁹ The Star, Retail sector expanding..., dostępny na: www.the-star.co.ke/news/2017/02/08/retail-sector-expanding-as-shoppers-go-digital_c1502309, wykorzystano: 07.2018.

Kenijczycy wydają większość swoich dochodów (ok. 60%) na żywność i napoje, a 23% wydatkowane jest na produkty do pielęgnacji osobistej i na środki czystości.

Badanie P&G wykazało także, że ogólna wartość sprzedaży detalicznej w Kenii wzrosła o 13% w 2016 r. Sprzedaż w sklepach wielkopowierzchniowych zwiększyła się o 18%, co wskazuje na rosnące znaczenie supermarketów jako kanału sprzedaży detalicznej. Trend ten będzie się utrzymywał, ponieważ konsumenci zaczynają decydować się na zakupy hurtowe¹⁰.

2.2. Stan produkcji w Kenii

W 2015 r. w zakresie produkcji w Kenii nadal dominował sektor żywności i napojów. Branże farmaceutyczna, tekstylna i motoryzacyjna również przyczyniły się do rozwoju przemysłowego kraju, jednak tańsze importowane produkty stanowią wyzwanie i konkurencję dla lokalnych producentów¹¹.

Według danych Krajowego Urzędu Statystycznego Kenii (KNBS) wartość sektora produkcyjnego wzrosła o 3,5% w 2015 r. i o 3,2% w 2014 r., przyczyniając się w 10,3% do tworzenia PKB. Produkcja jednak rozwijała się wolniej niż gospodarka, której wartość wzrosła w 2015 r. o 5,6%. Rządowy cel dla tego wskaźnika na 2018 r. wynosi 15%¹².

2.3. Parki przemysłowe w Nairobi

Bołączką Kenii są wysokie ceny dóbr szybko zbywalnych, wynikające najczęściej ze słabej organizacji logistycznej (magazynowanie, transport itp.) oraz z korzystania z długiego łańcucha pośredników handlowych. W związku z tym w kraju powstaje wiele centrów logistycznych i parków przemysłowych, które mają temu zapobiec.

Zapotrzebowanie na odpowiednią, nowoczesną powierzchnię magazynową i przemysłową doprowadziło do rozwoju najlepszych przestrzeni

¹⁰The Star, Retail sector expanding..., dostępny na: www.the-star.co.ke/news/2017/02/08/retail-sector-expanding-as-shoppers-go-digital_c1502309, wykorzystano: 07.2018.

¹¹Oxford Business Group, Kenya, dostępny na: www.oxfordbusinessgroup.com/country/kenya, wykorzystano: 07.2018.

¹²Cytonn, Cytonn annual market outlook, dostępny na: www.cytonn.com/uploads/downloads/cytonn-annual-market-outlook-2018.pdf, wykorzystano: 07.2018.

przemysłowych, szczególnie w Nairobi i w sąsiednich miastach¹³. Nowoczesne centra logistyczne powstają zgodnie ze specyfikacjami technicznymi i wymaganiami międzynarodowych najemców. Wysokiej klasy obiekty logistyczne wyposażone są m.in. w skomputeryzowane systemy przechowywania i pobierania oraz w przestronne magazyny o wysokości do 18 metrów. Poniżej przedstawiono najważniejsze parki przemysłowe.

Tabela 1. Parki przemysłowe w Nairobi

Nazwa	Deweloper	Lokalizacja	Opis	Strona internetowa
Sameer Business Park	Sameer Group	Nairobi	Działające firmy: Kenya Revenue Authority, Space and Style Ltd, Porsche Centre Kenya, Liquid Telecom, Yana Tyres.	www.sameer-group.com/business-park
Infinity Industrial park	Abacus Property Consultants	Wschodnia obwodnica Nairobi	Wysoce zintegrowany park z pełnymi udogodnieniami (kanalizacja, ochrona, przestrzenie komercyjne, przychodnie). Zaprojektowany, by pomieścić 800–1000 MŚP.	www.infinityindustrial-park.com
Tatu City Industrial Park	Rendevour	Kiambu k. Nairobi	Firmy zakładające fabryki w obiekcie to: Tianlong Cylinder, Unilever, Chandaria Industries, Dormans, Kim-Fay.	www.tatucity.com
Garden City Business Park	Garden City	Nairobi	East African Breweries Limited (EABL) podpisało już umowę najmu powierzchni biurowej.	www.garden-city-nairobi.com/business-park
Tilisi Logistics Park	Africa Logistics Properties	Limuru k. Nairobi	W trakcie budowy.	www.tilisi.co.ke
Northlands Commercial Park	Improvon	Wschodnia obwodnica Nairobi	W trakcie budowy.	www.northlandslogisticspark.com
Alpha Business Park	Alpha Group	Wschodnia obwodnica Nairobi	W trakcie budowy. Najemcy to np.: East Africa Sea Food, Expro Group, NOV Kenya. Park obsługuje wyspecjalizowany magazyn chłodniczy.	TBA

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

¹³ Construction Kenya, Kenya warehouse developments, dostępny na: www.constructionkenya.com/4622/kenya-warehouse-developments/, wykorzystano: 07.2018.

3. Produkcja oraz eksport i import w sektorze FMCG

Dynamicznie rozwijający się segment produktów szybko zbywalnych (FMCG) w Kenii jest głównym motorem wzrostu przemysłowego. Zgodnie z opublikowanym przez KPMG raportem z czerwca 2014 r., dotyczącym branży FMCG w Afryce, Kenia jest jednym z 10 krajów o szczególnie dużym potencjale w zakresie rozwoju tej branży. Źródła wzrostu upatrywać można w rosnącym popycie w segmencie żywności i napojów oraz kosmetyków do pielęgnacji ciała. Wynika on również ze wzrostu liczby ludności i potrzeb rosnącej klasy średniej. Afrykański Bank Rozwoju szacuje, że 17% Kenijczyków na dobra FMCG jest w stanie wydawać 2–20 USD dziennie.

Wzrost populacji, dobrze wykształcona siła robocza i prężny sektor prywatny były również wymieniane jako czynniki wzrostu w raporcie KPMG. Doprowadziło to do wejścia na rynek kenijski wielu międzynarodowych firm oraz do zwiększenia w ostatnich latach istniejących inwestycji takich marek jak Wrigley, PepsiCo i Coca-Cola¹⁴. Największe wyzwanie zaś stanowią kwestie bezpieczeństwa, inflacja i zagrożenia związane z niestabilnym prawem podatkowym.

Jedną z głównych części segmentu produkcji FMCG jest przetwarzanie produktów rolniczych. Przemysł spożywczy ma największy wpływ na wartość produkcji. W 2015 r. produkcja żywności, napojów i tytoniu wyniosła 2,6 mld USD. Większość produktów spożywczych to mięso i wyroby mięsne (459 tys. ton w 2015 r.), owoce, oleje roślinne i zwierzęce, pasze dla zwierząt, mleko i produkty mleczne (437,5 mln litrów w 2015 r.), zboża takie jak kukurydza, pszenica, sorgo i ryż. Inne obejmują herbatę, kawę, cukier (632 tys. ton w 2015 r.) i gazowane napoje bezalkoholowe

¹⁴ KPMG, *The Africa Consume and Retail report*, dostępny na: www.African-Consumer-Retail-Report-2016%20FMCG%20Kenya.pdf.

(496 mln litrów w 2015 r.) oraz napoje alkoholowe, takie jak piwo, wino i alkohole wysokoprocentowe.

Nastąpił także wzrost produkcji towarów FMCG innych niż spożywcze, jak kosmetyki, produkty higieny osobistej i środki czystości. Krajowy wzrost w tym segmencie FMCG był w dużej mierze zasługą lokalnych producentów i międzynarodowych korporacji, takich jak Unilever oraz Procter & Gamble¹⁵. W 2014 r. rynek kosmetyków i środków higieny osobistej w Kenii został oszacowany na 496 mln USD¹⁶.

Rynek kosmetyków w Kenii jest rozwinięty, a firmy międzynarodowe dominują w sprzedaży swoich produktów nad firmami lokalnymi. Liderem rynku produktów do higieny osobistej jest obecny tu od dłuższego czasu Unilever Kenia, firma, która stworzyła rozwiniętą sieć dystrybucji. Firma Procter & Gamble, wchodząc do Kenii, uruchomiła wiele linii środków czystości, produktów do pielęgnacji ciała i innych kosmetyków, czerpiąc zysk z wielomiliardowego (w szylingach kenijskich) przemysłu kosmetycznego w Afryce Wschodniej.

W 2012 r. na rynek kenijski wkroczyła firma Estée Lauder ze swoją flagową marką Clinique, przyjętą bardzo dobrze. Inni uczestnicy rynku kosmetycznego to producenci marek: Sleek, Flormar, Revlon, Maybelline, Suzie Beauty Cosmetics i House of Tara. L'Oréal East Africa przejęło lokalną firmę Interconsumer Products Limited, która była jednym z największych producentów kosmetyków (balsamy, szampony, żele do włosów i kremy) za ok. 35,5 mln USD.

3.1. Eksport

Kenia jest 107. największą gospodarką eksportową na świecie. W 2016 r. eksport wynosił 4,7 mld USD, a import 15,8 mld USD, co daje ujemne saldo handlowe w wysokości 11,1 mld USD. W 2018 r. PKB Kenii wynosił 175,9 mld USD, a PKB na mieszkańca 3657 USD. Wiodącymi produktami eksportowymi w Kenii są: herbata (1,09 mld USD), kawa (219 mln USD), rośliny strączkowe (139 mln USD), orzechy, w tym makadama, i owoce tropikalne. Inne produkty eksportowe to: ryby (5 321 ton), kukurydza (5 420 ton), pszenica (1 648 ton), wyroby cukiernicze (31 064

¹⁵ Oxford Business Group, *The Report Kenya* 2017, p. 88–90.

¹⁶ Beauty Africa, *Growth spot in Africa*, dostępny na: www.beauty-africa.com/beauty-industry-growth-spots-in-the-greater-east-africa-region/, wykorzystano: 07.2018.

tony), piwo ze słodu (25 463 tony), wyroby tytoniowe (24 439 ton), oleje zwierzęce i roślinne (36 059 tony), sól (32 442 tony)¹⁷.

Najpopularniejsze kierunki eksportu to: Stany Zjednoczone (524 mln USD), Holandia (467 mln USD), Uganda (441 mln USD), Pakistan (394 mln USD) i Wielka Brytania (386 mln USD)¹⁸.

3.2. Import

Import produktów roślinnych stale rośnie. Na przykład w 2016 r. Kenia importowała te dobra o łącznej wartości 15,8 mld USD, a największą część stanowiły: pszenica (1 854 954 ton), ryż (1,4%) i olej palmowy (1,3%), a także kukurydza (1 327 972 tony), mąka pszenna (13 951 ton), cukier, melasa i miód (1 119 609 ton), oleje zwierzęce i roślinne (850 497 ton), olejki eteryczne i perfumy (64 353 tony).

Najważniejsze źródła importu to Chiny (5,59 mld USD), Indie (2,46 mld USD), Japonia (711 mln USD), Zjednoczone Emiraty Arabskie (628 mln USD) i Republika Południowej Afryki (557 mln USD)¹⁹.

---

¹⁷ KNBS, *Economic Survey Report 2018*, dostępny na: www.knbs.or.ke, wykorzystano: 07.2018.

¹⁸ Atlas Media, *Kenya Exports*, dostępny na: atlas.media.mit.edu/en/profile/country/ken/, wykorzystano: 07.2018.

¹⁹ Atlas Media, *Kenya Imports*, atlas.media.mit.edu/en/profile/country/ken/.

4. Przedsiębiorstwa rynku FMCG w Kenii

4.1. Przetwórstwo zboża

Dwoma najważniejszymi zbożami w Kenii są kukurydza i pszenica. W 2017 r. wyprodukowano 3,186 mln ton kukurydzy, a zaimportowano jej 1,374 mln²⁰ ton. W tym samym okresie Kenia wyprodukowała 165 tys. ton pszenicy, sprowadziła zaś 1,879 mln ton. Import pszenicy i kukurydzy jest realizowany przez młynarzy w imieniu rządu. W Kenii zarejestrowanych jest ponad 100 młynarzy, ale tylko 19 z nich przetwarza aż 85–90% całkowitej ilości kukurydzy w kraju²¹. Większość przetworzonej i zapakowanej mąki sprzedawana jest głównie w centrum miast przez sklepy detaliczne. W poniższej tabeli przedstawiono najważniejsze firmy przetwórstwa zbożowego.

Tabela 2. Wiodące młyny zbożowe w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Unga Group Ltd	Producent mąki pszennej (marka EXE) i mąki kukurydzianej (marka Hostess).	www.ungagroup.com	Nairobi
Alpha Grain Millers Ltd	Producent mąki kukurydzianej i domowej mąki do pieczenia (marka Kifarui).	www.alphagrainmillers.com	Nairobi
United Millers	Producent mąki kukurydzianej i domowej mąki do pieczenia (marka Tropicana) oraz pieczywa (marka United).	www.united.co.ke	Kisumu
Atta Kenya Ltd	Producent domowej mąki do pieczenia (marki Tembo oraz Jembe).	www.attakenya.co.ke	Mombaa

²⁰ KNBS, *Economic Survey 2018*, dostępny na: www.knbs.or.ke/download/economic-survey-2018.

²¹ Miller Magazine, *Grain and Flour Market in Kenya*, dostępny na: www.millermagazine.com/english/grain-and-flour-market-in-kenya-and-tanzania/, wykorzystano: 07.2018.

Pembe Flour Mills	Producent mąki kukurydzianej i pszennej (marka Pembe).	www.pembe.co.ke	Nairobi
Capwell Industries	Producent mąki owsianej i kukurydzianej (marka Soko).	www.capwell.co.ke	Thika
Premier Flour Mills Ltd	Producent mąki uniwersalnej i do domowego pieczenia (marka Chef).	www.premierflour.co.ke	Nairobi

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.2. Przetwórstwo mleczne

W 2016 r. Kenia wyprodukowała ok. 4,12 mln ton mleka²². Przemysł mleczarski jest napędzany przez zapotrzebowanie sektora prywatnego. Ten największy podsektor rolny przyczynia się do wytworzenia 4% PKB, jest dynamiczny i charakteryzuje się wysokim wzrostem wartości rynkowej mleka. Mleczarnie oraz zakłady produkcyjne, głównie mleka UHT oraz mleka w proszku, są odbiorcą wzrastających inwestycji. Około 80% całkowitej produkcji mleka w Kenii (ok. 5 mld litrów w 2011 r.) to wciąż domena małych gospodarstw rolnych²³.

W Kenii działa ok. 30 zakładów przetwórstwa mleka. Największe z nich, Brookside (750 tys. litrów dziennie), NKCC, Githunguri (ponad 170 tys. litrów dziennie) i Sameer, przetwarzają łącznie 85% z liczącego 1,5 mln kg (kilogramów) mleka ogółem przetwarzanego w Kenii. Chociaż rynek mleka przetworzonego i przetworów mlecznych znacznie wzrósł w ciągu ostatnich 10 lat, wciąż ok. 70–80% mleka to surowy produkt. Wzrost i konkurencyjność przemysłu mleczarskiego są ograniczone przez sezonowość w produkcji mleka, problemy z jego jakością, poważny brak wiedzy i umiejętności w sektorze, niższy standard świadczenia usług i podaży, a także przez dużą fragmentację łańcucha dostaw i brak kompleksowych modeli biznesowych.

²² Statista, *Kenyan milk production*, dostępny na: www.statista.com/statistics/455173/kenyan-milk-production/, wykorzystano: 07.2018.

²³ Dairy Farmer, *Kenya dairying*, dostępny na: www.dairyfarmer.net/fileadmin/user_upload/40_downloads/kenya-dairying-ETTEMA.pdf, wykorzystano: 07.2018.

Tabela 3. Wiodące mleczarnie w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Brookside Dairy Ltd	Producent mleka świeżego i UHT, mleka smakowego, mleka zsiadłego, jogurtu smakowego i owocowego, śmietany i ghee (marki Brookside, Tuzo, Molo, Ilara & Dalmere).	www.brookside.co.ke	Ruiru
New Kenya Co-operative Creameries Ltd	Producent mleka świeżego, mleka smakowego, masła, sera, śmietany, ghee i mleka w proszku (marki Gold Crown, KCC Fresh Milk, KCC UHT).	www.newkcc.co.ke	Nairobi
Sameer Agriculture & Livestock Ltd	Producent mleka świeżego i UHT, mleka smakowego, mleka zsiadłego, jogurtu, masła i lodów (marka Daima).	www.daimafrica.com	Nairobi
Githunguri Dairy Co-operatives	Producent mleka świeżego i UHT, mleka zsiadłego, jogurtu, śmietany i masła (marka Fresha).	www.fresha.co.ke	Nairobi
Bio Foods Products	Producent mleka bez laktozy, probiotyków, jogurtu, smakowego mleka odtłuszczonego (marka Bio).	www.biofoods.co.ke	Nairobi

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.3. Produkcja cukru

Produkcja cukru w Kenii jest ograniczona ze względu na tradycyjne praktyki w zakresie upraw, słaby dostęp do środków produkcji, słabą infrastrukturę transportową i opóźnione płatności dla rolników. Większość państwowych cukrowni pracuje poniżej możliwości produkcyjnych z powodu przestarzałej technologii mielenia i boryka się z problemami finansowymi. Lokalnie produkowany cukier pozostaje niekonkurencyjny w regionie COMESA, a koszty produkcji są o 60% wyższe niż w Ugandzie i Tanzanii, a także o 50% wyższe niż w Zambii.

Rząd Kenii znajduje się w początkowej fazie dawno obiecanego programu prywatyzacji cukrowni, co jest jednym z warunków przedłużenia gwarancji importowych przez Wspólny Rynek Afryki Wschodniej i Południowej (COMESA). Część tego sektora zaczynają obsługiwać niedawno powołane prywatne cukrownie²⁴. Do największych producentów cukru w Kenii należą:

²⁴ Global Agricultural Information Network, *Kenya Sugar Annual Report 2016*, dostępny na: www.gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Sugar%20Annual_Nairobi_Kenya_4-13-2016.pdf, wykorzystano: 07.2018.

- Mumias Sugar Company Ltd – www.mumias-sugar.com
- Chemelil Sugar Company Ltd – www.chemsugar.co.ke
- Nzoia Sugar Company Ltd – www.nzoiasugar.co.ke
- Muhoroni Sugar Company Ltd – www.musco.co.ke

4.4. Przetwórstwo mięsa

Poziom konsumpcji mięsa jest nadal niski, ale oczekuje się, że gwałtownie wzrośnie wraz ze wzrostem PKB i bardziej świadomą, coraz większą klasą średnią. Konsumenci zwiększają swoje wymagania dotyczące jakości i bezpieczeństwa produktów mięsnych, co zmusza lokalnych producentów do modernizowania zakładów. Oczekuje się, że spożycie mięsa podwoi się w okresie od 2000 do 2030 r. Spodziewane jest również potrojenie spożycia mięsa wieprzowego i drobiowego, wraz ze wzrostem liczby ludności²⁵.

W produkcji mięsa niezbędne są nowe rozwiązania, pomysły i operatory. Innowacyjne podejście potrzebne jest w dziedzinie uboju, tzw. fi-letowania, transportu i handlu detalicznego. Należy również poprawić standardy higieny i zdrowia publicznego.

Mięso jest dystrybuowane za pośrednictwem nowoczesnych sklepów spożywczych dla klientów o wysokich i średnich dochodach. Istnieją jednak mniejsze sklepy dla masowych konsumentów o niskich dochodach²⁶.

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Farmers Choice Ltd	Producent kielbas, bекonu, szynki, świeżej wieprzowiny, wołowiny, baraniny i drobiu.	www.farmerschoice.co.ke	Nairobi
Kenya Meat Commission	Producent wysokiej jakości mięsa i wyrobów mięsnych.	www.kenyameat.co.ke	Athi River
Kenchic Ltd	Producent drobiu.	www.kenchic.com	Nairobi
Key Meat Suppliers Ltd	Producent mięsa halal.	www.keymeat.com	Nairobi

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.5. Produkcja herbaty i kawy

²⁵ NABC, *Poultry and meat processing in Kenya*, dostępny na: www.nabc.nl/uploads/content/files/Factsheet%20Poultry%2C%20Meat%20%26%20Processing%20Kenya.pdf, wykorzystano: 07.2018.

²⁶ Report Linker, *Processed Meat and seafood in Kenya*, dostępny na: www.reportlinker.com/p03575727/Processed-Meat-and-Seafood-in-Kenya.html, wykorzystano: 07.2018.

W Kenii istnieje ponad pół miliona plantacji kawy oraz herbaty²⁷. Herbatą jest uprawą przynoszącą największe zyski i wiodącym źródłem dochodów w kraju. Większość produkowanej herbaty to herbata czarna, oprócz tego wytwarzane są również zielona, żółta i biała. W 2017 r. Kenia wyprodukowała ok. 412 tys. ton herbaty, a do 2020 r. zbiory mają wzrosnąć o 50 tys. ton. Producenci herbaty to drobni rolnicy zarządzani przez Kenya Tea Development Authority, James Finlays, George Williamson, Uniliver Tea (Liptons) oraz Nyao Tea Zones. Innymi ważnymi graczami są Tea Board of Kenya (TBK) oraz brokerzy²⁸.

Kawa produkowana jest w wysokich partiach płaskowyżu Mount Kenya (Nyeri, Murang'a, Kirinyaga, Embu i Meru, Kiambu). Największe uprawy można znaleźć w Ruiru, Thika, Juja i Makuyu²⁹, wielkie plantacje znajdują się także w Bungoma, Machakos i Nakuru. Większość kawy pochodzącej z Kenii uprawiana jest jednak w małych gospodarstwach, a cała branża zatrudnia ok. 6 mln osób w całym kraju.

Krajowa konsumpcja kawy jest bardzo niska i wynosi ok. 3% całkowitej produkcji. Przypisuje się to dominującej kulturze picia herbaty i niedostępności kawy ze względu na niską siłę nabywczą i brak odpowiednich urządzeń do jej palenia. Jednak w ostatnim dziesięcioleciu kultura picia kawy zaczęła się zakorzeniać, szczególnie wśród grup społecznych o średnich dochodach³⁰.

Herbata i kawa są przetwarzane przez firmy produkcyjne lub rolników i sprzedawane w dużych opakowaniach firmom zajmującym się pakowaniem i sprzedającą lub są eksportowane. Największe firmy zajmujące się pakowaniem herbaty i brandingiem w Kenii zaprezentowano w poniższej tabeli.

²⁷ Kenya Advisor, *Kenya Coffee*, dostępny na: www.kenya-advisor.com/kenya-coffee.html, wykorzystano: 07.2018.

²⁸ Somo, *Report on small scale tea sector in Kenya*, dostępny na: www.somo.nl/wp-content/uploads/2008/03/Report-on-Small-Scale-Tea-Sector-in-Kenya.pdf, wykorzystano: 07.2018.

²⁹ Coffee Habitat, *Coffee growing in Kenya*, dostępny na: www.coffeehabitat.com/2008/03/coffee-growing-in-kenya/, wykorzystano: 07.2018.

³⁰ GAIN, *Coffee Annual Nairobi Kenya*, dostępny na: www.gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Coffee%20Annual_Nairobi_Kenya_5-15-2017.pdf, wykorzystano: 07.2018.

Tabela 5. Wiodący przetwórcy herbaty i kawy w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Sasini (K) Ltd	Uprawa, mieszanie, pakowanie i sprzedaż wysokiej jakości herbaty.	www.sasini.co.ke	Kericho i Nairobi
Kenya Tea Packers Ltd	Mieszanie, pakowanie i sprzedaż wysokiej jakości herbaty.	www.ketepa.com	Kericho
C. Dormans Ltd	Produkcja kawy.	www.dorman.co.ke	Nairobi
Kericho Gold Ltd	Mieszanie, pakowanie i sprzedaż wysokiej jakości herbaty.	www.kerichogold.com	Kericho

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.6. Produkcja i sprzedaż napojów alkoholowych

East African Breweries pozostał liderem napojów alkoholowych w 2017 r., ze względu na szeroki asortyment produktów, a co za tym idzie, możliwość zaspokojenia różnych gustów i preferencji konsumentów. Firma nieustannie modyfikowała swój łańcuch wartości, aby zabezpieczyć zyski³¹. Istnieją również inni drobni producenci, tacy jak Keroche Industries, London Distillers Limited i Africa Spirits.

Na rynku obecni są ponadto dystrybutorzy importowanego piwa, wina i napojów spirytusowych, tacy jak Kenya Wine Agencies oraz Wines of the World Beverages. Napoje alkoholowe są sprzedawane w sklepach detalicznych, a także w mniejszych niezależnych sklepach i barach, które zwykle znajdują się w gęsto zaludnionych obszarach miejskich.

Tabela 6. Wiodący producenci i dystrybutorzy napojów alkoholowych w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
East African Breweries Ltd	Producent piwa, wódki, alkohole wysokoprocentowe (marki Tusker, Pilsner, White Cup, Guinness, VAT69, Red Label, Smirnoff).	www.eabl.com	Kenya
Keroche Breweries Ltd	Producent piwa, wina i alkohole wysokeprocentowe (marki Summit Lager&Malt, Crescent Dry Gin, Crescent Brandy).	www.kerochebreweries.com	Naivasha

³¹ Euromonitor, Alcoholic drinks in Kenya, dostępny na: www.euromonitor.com/alcoholic-drinks-in-kenya/report, wykorzystano: 07.2018.

Vinepack Ltd	Producent Fiesta Special Ice (An alcopop ready-to-drink vodka), takich jak Moonlight Vodka i Nile Tot Gin.	www.vine-pack.com	Thika
Africa Spirits Ltd	Producent (marki Bluemoon Vodka, Legend Brandy, Furaha Brandy, Furaha Gin i Gypsy King Gin).	www.africaspirits.co.ke	Thika
Kenya Wine Agencies Ltd	Importer i dystrybutor win oraz alkoholi wysokoprocentowych (marki King Fisher, Hunters, Kibao, Amarula, Viceroy).	www.kwal.co.ke	Nairobi
Wines of the World Beverages	Dystrybutor marek Jack Daniels, Famous Grouse, Macallan, Bacardi i Martini.	www.wowbeverages.co.ke	Nairobi

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.7. Produkcja i sprzedaż napojów bezalkoholowych

Według międzynarodowego raportu Euromonitor 2016, Aquamist utrzymuje wiodącą pozycję w produkcji wody butelkowanej z 30% udziałem w rynku. Kolejny producent – Crown Food – uzyskał 23% udziału w rynku. Jeśli chodzi o soki, Kevian Kenya przewodziła z 31% udziałem w rynku, następna była Del Monte Kenya z 14%. W sektorze napojów energetycznych firma GlaxoSmithKline Kenya Limited miała 38,1% udziału w rynku, a Monster Energy Limited 9,8%. W przypadku napojów gazowanych Coca-Cola East and Central Africa kontrolowała 89% wartości udziałów, a zaraz po niej znalazła się firma butelkująca Seven-Up z udziałem w wysokości 7%³².

Tabela 10. Wiodący producenci i dystrybutorzy napojów bezalkoholowych

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Kevian Kenya Ltd	Producent soków owocowych (marki Pick and Peel i Afia) i wody.	www.keviankenya.com	Nairobi
Coca-Cola East and Central Africa	Woda, napoje gazowane (marki Dasani, Fanta Coke, Krest i Spirite)	www.coca-cola.co.ke	Nairobi
Crown Beverages Ltd	Producent naturalnej wody mineralnej marki Keringet.	www.crownbeverages.co.ke	Nairobi

³² Euromonitor, *Soft drinks in Kenya*, dostępny na: www.euromonitor.com/soft-drinks-in-kenya/report, wykorzystano: 08.2018.

Aquamist Ltd	Woda mineralna, woda gazowana, smakowa, herbata mrożona i soki owocowe	www.aquamistwater.com	Nairobi
Delmonte (K) Ltd	Przetwórnictwo napojów gazowanych i soków	www.delmonte.co.ke	Thika

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.8. Produkcja olejów roślinnych

Bidco Africa była wiodącą firmą w zakresie produkcji olejów i tłuszczów w Kenii w 2015 r. z udziałem w wysokości 24%. Za nią znalazły się Kapa Oil z 12% i Unilever Kenya z 9%. Ludność Kenii staje się coraz bardziej świadoma wpływu różnych rodzajów olejów i tłuszczów na ogólny stan zdrowia, co prowadzi do wzrostu zapotrzebowania na olej roślinny i olej z nasion³³.

³³ Euromonitor, *Oils and fats in Kenya*, dostępny: www.euromonitor.com/oils-and-fats-in-kenya/report, wykorzystano: 07.2018.

Tabela 7. Wiodący producenci olejów roślinnych

Nazwa	opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Bidco Africa Ltd	Oleje jadalne, tłuszcze do gotowania, margaryna i inne produkty.	www.bidco-africa.com	Thika
Kapa Oil Refineries	Olejki jadalne, margaryna, proszek do pieczenia i produkty higieniczne.	www.kapa-oil.com	Nairobi
Pwani oil products Ltd	Jadalne oleje i tłuszcze.	www.pwani.net	Mombasa
Menengai Oil Refineries Ltd	Tłocznia oleju roślinnego.	www.menengai-group.com	Nakuru

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.9. Produkcja i pakowanie artykułów spożywczych

Zapotrzebowanie Europy Zachodniej na warzywa i owoce przez cały rok skłoniło dostawców do zakładania dużych przedsiębiorstw zajmujących się uprawą i produkcją odpowiednich opakowań warzyw i owoców w krajach, których klimat sprzyja całorocznej uprawie. W Kenii żyzne gleby oraz odpowiedni klimat pozwalają na dwukrotne zbiory w ciągu roku³⁴. To pobudziło lokalną uprawę warzyw i owoców oraz produkcję opakowań.

Tabela 8. Wiodący producenci artykułów spożywczych i opakowań

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Kenya Horticultural Exporters Ltd	Przetwarzanie i pakowanie – warzywa, owoce i zioła.	www.khekenya.com	Enterprise Road
Greenlands Agroproducers Ltd	Przetwarzanie i pakowanie – świeże owoce i warzywa.	www.greenlands.co.ke	Greenlands Complex, Jkia Cargo Village
East African Growers	Uprawa warzyw i owoców.	www.eaga.co.ke	Nairobi
AAA Growers Ltd	Uprawa i eksport chili.	www.aaagro-wers.co.ke	Sadani House, Riverside Drive

³⁴ Packaging gateway, AAA Growers, dostępny na: www.packaging-gateway.com/projects/aaa-growers/, wykorzystano: 07.2018.

Benvar Country Fresh	Uprawa: marchew, kukurydza, bakłażan, kapusta, buraki, brokuły, papryczki chili, groszek i zielona fasolka.	www.bcf.co.ke	Benvar Country Fresh
Celtic Investments	Uprawa: pomarańcze, awokado i mango, warzywa, takie jak fasola francuska.	www.celticinvestments.com	North Airport Rd, Nairobi
Jade Fresh Ltd	Uprawa: małe warzywa, chili, marakuja.	www.jade-fresh.com	North Airport Rd, Nairobi

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.10. Produkcja i sprzedaż kosmetyków

Nowym źródłem napływu inwestycji do Kenii stał się przemysł kosmetyczny. Można to przypisać znacznemu wzrostowi liczby ludności oraz rosnącej klasie średniej, która pragnie nowych towarów i produktów luksusowych.

Szacuje się, że kenijski rynek produktów do pielęgnacji ciała i higieny osobistej wart był 260 mln USD (26 mld KES) w 2011 r., co oznacza, że w ciągu pięciu lat wzrósł bardzo znacząco, by w 2015 r. osiągnąć poziom 100 mld USD.

Należy również zauważyć, że Kenia jest uznawana za centrum sprzedaży i dystrybucji na wschodnioafrykańskim rynku i przyciąga wielu producentów międzynarodowych marek.

Na rynku funkcjonują również marki jak, Victoria's Secret, Sleek, Petal Fresh, Freeman, Mary Kay, Simple, Bath & Body Work, Black Opal, Flori Roberts, Ombia (Austria). Pojawiają się także lokalni producenci, tworząc rozpoznawalne marki, takie jak Suzie Beauty.

Dostępne są również popularne produkty do pielęgnacji i akcesoria do włosów producentów marek: Golden Perfect, ImaJ, Fashion Idol, Hair Culture, Organics, Rio, Glitter & Glam, Africa's Best, Alba Botanica, Avalon Organics, Lady Rainbow, Freeman, L'Oréal, Babyliiss oraz Ceriotti.

Jednym z wyzwań sektora branży kosmetycznej jest zabezpieczenie rynku przed zalewem produktów niskiej jakości, często podróbek znanych marek³⁵.

³⁵ KPMG, African Consumer and Retail Sector Report, 2016, home.kpmg.com/za/en/home/insights/2016/08/african-consumer-and-retail-sector-report-2016.html.

Kanały dystrybucji kosmetyków

Rosnący zasięg punktów sprzedaży detalicznej w obszarach miejskich i większa mobilność ich mieszkańców sprawiają, że producenci kosmetyków wybierają właśnie te kanały dystrybucji. Dzięki temu są w stanie dotrzeć do większej liczby konsumentów. W ostatnich latach zmieniły się również preferencje robienia zakupów – coraz popularniejsze, pod wpływem kultury Zachodu, stają się zakupy w centrach handlowych. Jednak większość konsumentów o średnich i niższych dochodach nadal korzysta z usług małych nieformalnych sklepów i supermarketów, które oferują szeroką gamę produktów po przystępnych cenach.

Grupy konsumenckie o wysokich dochodach wolą jednak kupować kosmetyki w specjalistycznych sklepach (drogeriach), zlokalizowanych w bogatszych dzielnicach i centrach handlowych. Niektórzy z czołowych dystrybutorów są wymienieni poniżej.

Tabela 9. Wiodący producenci i dystrybutorzy kosmetyków w Kenii

Nazwa	Produkty	Strona internetowa
Lintons Beauty World	Produkty do pielęgnacji ciała, marki takie jak: Estée Lauder, Lancome Paris, Chanel, BlackUP, MAC, Mary Kay, Clarins Dior, Essie, Black Opal, Nimue Skin Technology, Bio Balance.	www.lintons-beauty.com
Flame Tree Group	Marki takie jak: Zoe Lotions, Alana Glycerine, Cocoa Butter, Lanolin & Milk Lotions, Cerro Nail Polish.	www.flame-tree.co.ke
Inter Consumer Products (kupiony przez firmę L'Oréal)	Twórcy marki Nice & Lovely.	
L'Oréal	Produkty jak: SoftSheen-Carson, Dark and Lovely, Blue Ice Dezodorant.	www.careersinafrica.com
Procter & Gamble (P&G)	Marka Camay obejmująca dezodoranty, mydła, balsamy i aromaty do ciała.	www.pg.com/en_KE
Unilever	Marki takie jak: Vaseline, Lady gay, Fair & Lovely.	www.unilever-ewa.com
Cussons PZ	Produkty markowe obejmują Venus and Joy, St.Tropez, Fudge Professional, Charles Worthington and Sanctuary Spa.	www.pzcussons.com/en_int/brands/Beauty
Suzie Beauty product line (SB)	Produkty markowe obejmują kosmetyki do twarzy, w tym podkłady, cienie do powiek, tusze do rzęs, szminki, pudry i pełną gamę pędzli.	www.suziebeauty.com
Revlon	Marki: Revlon Colorstay Make Up, Colour Stay Foundation	www.revlon.com

Estée Lauder	Marki takie jak: Estée Makeup, Estée Skincare.	www.esteelauder.co.ke
Oriflame	NovAge men, produkty do pielęgnacji skóry, Hydra cleaning gel, Optimals.	www.ke.oriflame.com
Buyline Industries	Perfumy i dezodoranty, pielęgnacja włosów, lakiery do paznokci, kosmetyki kolorowe, płyny po goleniu, pielęgnacja dla dzieci.	www.buylineindustries.com
Cannon Chemicals Ltd	Producent wazelin i świec.	www.canonchem.com
Carst & Walker EA Ltd	Produkty do pielęgnacji ciała oraz środki czystości dla gospodarstwa domowego.	www.carst.co.ke
Buyline Industries	Perfumy i dezodoranty, pielęgnacja włosów, lakiery do paznokci, płyny po goleniu, pielęgnacja dla dzieci.	www.buylineindustries.com
Henkel Kenya Ltd	Środki czystości i kosmetyki	www.henkel.com
Matis Paris EA Region (Seagull Cosmetics Ltd)	Kosmetyki i perfumy.	www.matiskenya.com
Nia Cosmetics	Dystrybutor balsamów do ciała marki Elani.	niacosmetics.co.ke
Haco Tiger Brands	Dystrybutor produktów do pielęgnacji ciała marki Amara, produktów do pielęgnacji włosów marki Miadi oraz marki Palemer's.	www.hacotigerbrands.co.ke/distributors

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.11. Branża produktów higieny osobistej

Mydła i detergenty

Rynek mydła w Kenii, na którym funkcjonują zarówno producenci marek lokalnych, jak i zagranicznych, jest bardzo dochodowy. Większość marek lokalnych należy do producentów olejów spożywczych, takich jak Bidco Africa, Kapa Oil, Pwani Oil, Menengai Oil i Diamond. Do innych ważnych lokalnych producentów mydeł i detergentów należą PZ Cussons i Unilever East Africa. Główne kategorie produktów obejmują mydła i płyny do kąpieli, środki do prania i mydła wielofunkcyjne.

Popyt na detergenty również cechuje się stałym wzrostem. Rynek produktów higienicznych, takich jak detergenty w proszku i w płynie, produkty szorujące, płyny dezynfekujące i żele do rąk, jest bardzo duży. Obecnie większość podmiotów rynkowych wytwarza produkty o różnych masach, np. 1 kilogram, 500 gramów, 250 gramów, 225 gramów, 200 gramów, 150 gramów i 100 gramów.

Producenci mydeł urozmaicają gamę swoich produktów, wprowadzając różne warianty zapachowe i wzbogacając produkty o właściwości antyseptyczne. Dzięki temu konsumenci mają więcej możliwości wyboru w ramach jednej linii. Przykładowo mydło o nazwie Geisha produkowane jest z dodatkiem aloesu, mleka kokosowego i witaminy E, w ofercie są również zmiękczające mydło o zapachu róży, energetyzujące o zapachu cytryny oraz niedawno wprowadzone na rynek mydła z masłem shea i werbeną³⁶.

Kenia jest importerem netto produktów higieny osobistej i środków czystości dla gospodarstwa domowego. Chociaż istnieje tam wielu lokalnych producentów, to popyt wciąż przekracza podaż, co prowadzi do nieprzerwanych deficytów handlowych. Większość miejscowych producentów konkuruje z podmiotami międzynarodowymi, które oferują znane globalnie marki.

Rynek pieluch

W ostatnich kilku latach wzrost rynku pieluch dla dzieci w Afryce Wschodniej nabrał impetu. Przyczyniły się do tego znaczny spadek śmiertelności niemowląt, większe dochody w gospodarstwach domowych i większa świadomość w zakresie konieczności utrzymywania higieny jako warunku zdrowego rozwoju niemowląt.

Ponieważ na rynku pieluch pojawiają się nowi producenci, panuje tu duża konkurencja. Obecnie istnieje na nim ponad 20 marek, co prowadzi do wojen cenowych i agresywnych działań marketingowych. Wśród wiodących sprzedawców działających na rynku pieluch dla dzieci są: Unicharm Production, Procter & Gamble, Indevco Group, Johnson and Johnson, SCA Hygiene, Interconsumer Products Ltd oraz Products Ltd oraz Mega Soft (Fu-jian) Hygiene Products Co. Ltd.

Zgodnie z badaniem rynku Transparency Market Research szacuje się, że rynek pieluch dla dzieci w Afryce Wschodniej rozszerzy się przy wskaźniku CAGR³⁷ wynoszącym 3,6% od 2016 r. do 2024 r. Przy takim tempie wzrostu wartość rynku wzrośnie z 155,7 mln USD w 2015 r. do 218,7 mln USD w roku 2024³⁸. W tym samym roku wielkościowo rynek

³⁶ Data Bridge Research, Retail revolution Kenyan soap market, dostępny na: databridgeresearch.com/market-research/retail-revolution-kenyan-soap-market/, wykorzystano: 07.2018.

³⁷ CAGR, Compound Annual Growth Rate - skumulowany roczny wskaźnik wzrostu

³⁸ Transparency Market Research, East Africa diapers market, dostępny na: www.transparencymarketresearch.com/pressrelease/east-africa-baby-diapers-market.htm

kenijski odpowiadał za 40% rynku pieluch dla dzieci w Afryce Wschodniej. Najpopularniejszy i przynoszący największy dochód w tym regionie jest segment pieluch jednorazowych.

Ich popularność jednak spada ze względu na obawy dotyczące ich niekorzystnego wpływu na zdrowie przy długofalowym użyciu. Czynniki dbałości o zdrowie oraz środowisko naturalne spowodował wzrost popytu na pieluchy bawełniane.

Artykuły sanitarne

Jedną z oferowanych na rynku marek produktów sanitarnych jest Always należąca do P&G. Inne marki funkcjonujące na rynku to Velvex, Human Cherish, Sunny Girl, Confrey, Fosas, Sonacare, Rosy i Shuya.

W listopadzie 2016 r. rząd wycofał cło nałożone na surowce stosowane przy produkcji artykułów sanitarnych. Przed wycofaniem cła od surowców wykorzystywanych w produkcji tych artykułów pobierano 16-procentowy podatek od wartości dodanej (VAT) i podatek akcyzowy w wysokości 25%³⁹.

Tabela 11. Przedsiębiorstwa działające na rynku produktów higieny osobistej

Nazwa	Opis	Strona internetowa
Unilever Kenya Ltd	Marki: detergenty Omo, mydła Geisha, mydła Lux, detergenty Sunlight, wazelina Vaseline, mleczka Lady Gay, produkty Fair & Lovely, mydła Lifebouy, pasty do zębów Close up.	www.unilever-ewa.com
PZ Cussons East Africa Ltd.	Marki: Imperial Leather Soap, Ushindi Laundry Soap, Venus Haircare, Robb Medicaments.	www.pzcussons.com/en_int/markets/east-africa
Procter & Gamble	Marki: Pampers, detergenty Ariel, podpaski Always, Oral-B, Gillette, Safeguard.	www.pg.com/en_KE
Colgate-Palmolive East Africa	Marki: pasty do zębów Colgate, Palmolive, Ajax, Sta-soft, Speed stick, Sanex.	softkenya.com/directory/colgate-palmoliveeast-africa-ltd
Glaxo-SmithKline	Marki: pasty do zębów Sensodyne, pasty do zębów Aquafresh, Biotene, Parodontax, Phylisegel.	www.gsk.com/en-gb/contact-us/worldwide/kenya

³⁹ Business Daily Africa, *Uhuru signs law on free sanitary towels for schoolgirls*, dostępny na: www.businessdailyafrica.com/news/Uhuru-signs-law-on-free-sanitary-towels-for-schoolgirls/539546-3981752-1b8qrz/index.html, wykorzystano: 07.2018.

Reckitt Benckiser	Marki: Harpic, Veet, Clearasil, Woolite, Dettol, Vanish.	www.rb.com/offices/kenya
Kapa Oil Refineries	Marki: Limo, Tower, detergent Toss white.	www.kapa-oil.com
Bidco Africa	Marki: detergenty Power Boy, detergenty Msafi white, proszek Gental Washing, mydła w kostce Nuru, mydła w kostce Kuku, mydła w kostce White Star, mydła w kostce Msafi.	www.rb.com/offices/kenya

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.12. Dystrybucja dóbr branży FMCG

W Kenii nowoczesne kanały detalicznej sprzedaży żywności stanowią jedynie 7% całego rynku detalicznej sprzedaży żywności. Zaufanie do tradycyjnych kanałów sprzedaży detalicznej stanowi wyzwanie dla przedsiębiorców działających na rynku FMCG, którzy planują ekspansję lub prowadzą już działalność w Kenii. Tutejsi dystrybutorzy FMCG często służą jako pośrednik między producentami a sprzedawcami detalicznymi, w tym produktów gospodarstwa domowego, przetworzonej i świeżej żywności, alkoholu i wyrobów tytoniowych, napojów oraz wyrobów cukierniczych⁴⁰.

Tabela 12. Wiodący dystrybutorzy dóbr szybko zbywalnych w Kenii

Logo	Nazwa	Opis	Strona internetowa
Healthy U 2000 Ltd	Dystrybutor: naturalne produkty kosmetyczne, naturalne detergenty, odżywki dla sportowców, suplementy diety, akcesoria osobistego użytku, produkty aromaterapeutyczne, napoje i żywność bez kofeiny, glutenu, nabiału i cukru.	www.healthyu.co.ke	Nairobi
Debenham & Fear Ltd	Dystrybutor: spaghetti Santa Maria, Cirio Tomato, Mellitta, Zar Macaron, House of Manji, Haldiram Snacks, Dextro Energy, Delan, noliwa Bertolli, 3M, Tebasco, Tru Foods, El Helal, Rhodes i Skippy.	www.debenhamfear.com	Nairobi
Mega Wholesalers Ltd	Dystrybutor: pieluchy, detergenty, mydła pralnicze, wyroby cukiernicze na bazie oleju jadalnego, przyprawy, przybory toaletowe, produkty zbożowe i napoje bezalkoholowe.	www.megawholesalers.co.ke	Nairobi
Branded Fine Foods (BFF)	Dystrybutor: Tru-cape, Casa Italia, Chef west, Figaro, Filippo Berio, Millac Gold, Mr. Noodles, Mister Potato, Remia, Spigadoro, Pritchitts, Crown, Purejoy Euro food i San Paolina.	www.brandedfine.com	Nairobi

⁴⁰Businesswire, Register of Kenyan distributors FMCG 2016, dostępny na: www.businesswire.com, wykorzystano: 07.2018.

Diamond Wholesalers Ltd	Dystrybutor: oleje spożywcze, mydło, produkty zbożowe, mąka, środki spożywcze, detergenty, produkty sanitarne i tłuszcze, głównie z firm Unilever i Bidco.	www.diamond-wholesalersltd.com	Nairobi
Capwell Industries Ltd	Dystrybutor: Soko, Pearl, Renee, Aromatic.	www.capwell.co.ke	Thika
Adamji Multi Supplies Ltd	Dystrybutor: Fiamma, Simply Gourmet, La Pedriza, Master Martini, Lutos, Saporito, Callebaut, Remia, Pregel i Boironi.	www.adamji.com	Nairobi
Mjengo Ltd	Dystrybutor: Basimat, Long Grain, Aromatic, Dawaat (ryż, spaghetti i inne rodzaje makaronu), Nuvita Biscuits.	www.mjengo.com	Thika
Haco Tiger Brands	Produkty do pielęgnacji włosów, takie jak Miadi, TCB i Motions, BIC, Sparkle, Sosoft, Palmers i Chummy.	www.hacotigerbrands.co.ke	Nairobi

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

4.13. Branża detaliczna

Według Kenijskiego Stowarzyszenia Handlu Detalicznego (Retail Trade Association of Kenya, RETRAK), na początku 2018 r. kenijski sektor handlu detalicznego wykazywał wyraźne oznaki wzrostu. W ostatnim czasie sieci takie jak Tuskys, Naivas, Quickmart, Magunas, Rams, Souk i Lemigo Kisumu z powodzeniem zwiększyły wartość sprzedaży detalicznej dzięki otwarciu kilkunastu w pełni funkcjonalnych supermarketów. Niedawne otwarcia sklepów w hrabstwach Nairobi, Kiambu, Sagana, Kisumu, Kericho i Eldoret pobudziły gospodarkę tych rejonów i przyczyniły się do zrealizowania projektów o łącznej wartości 1,2 mld KSH (11,7 mln USD) przez lokalnych inwestorów. Nakummat, jedna z największych sieci sklepów detalicznych, został jednak prawie zamknięty z powodu ogromnych długów, które powstały w wyniku złego zarządzania.

Badania RETRAK wskazują, że ważną rolę odgrywają również operatorzy międzynarodowi z udziałem w rynku na poziomie 1,79%, dobrze uzupełniając działania przecierających szlaki lokalnych inwestorów⁴¹. Według Chrisa Steenkampa, dyrektora południowoafrykańskiej sieci dyskontów Game, wzrost dochodów w gospodarstwach domowych doprowadził również do zmiany zachowań konsumentów, co jest korzystne dla zagranicznych sprzedawców detalicznych. W wywiadzie z Chris Steenkamp powiedział: „Kon-

⁴¹ Footprint 2 Africa, Kenya formal retail sector showing signs recovery says industry trade associations, dostępny na: www.footprint2africa.com/topics/retail/kenya-formal-retail-sector-showing-signs-recovery-says-industry-trade-association/, wykorzystano: 08.2018.

sumenci w Kenii znają międzynarodowe marki wysokiej jakości. Ostentacyjna konsumpcja i robienie zakupów jako forma pokazania statusu stały się w kraju bardziej widoczne niż na innych rynkach wschodzących⁴².

Przykładowo francuski sprzedawca detaliczny Carrefour otworzył czwarty sklep w Kenii, podobnie jak przedsiębiorstwo Choppies z Botswany⁴³.

Przewiduje się, że sektor handlowy osiągnie wzmoczoną aktywność w 2018 r., co można stwierdzić na podstawie planów ekspansji ogłaszanych przez sieci handlowe. Wśród takich firm znajduje się **Tuskys**, jedna z największych kenijskich sieci supermarketów. Na początku tego roku Tuskys ogłosił trzyletni plan ekspansji, by dojść do 100 nowych sklepów w Kenii i Ugandzie do roku 2020, z obecnego poziomu 64 sklepów. Plan ekspansji, którego koszt wyniesie 3 mld KES (29 mln USD), obejmuje poprawę technologii, wdrażanie systemu innowacji i partnerstw strategicznych.

Innymi firmami planującymi ekspansję są **Naivas** (również kenijski) i firmy zagraniczne, takie jak francuski **Carrefour**, botswańska **Choppies** i południowoafrykańska **Game**, wszystkie działające w Kenii⁴⁴. Francuska i botswańska sieć np. otworzyły swoje piąte supermarkety w Kenii⁴⁵. Sieć supermarketów Naivas, druga pod względem wielkości w Kenii, ma zamiar otworzyć nowy całodobowy sklep w Naivashy.

Nowa firma zagraniczna **Ram's Supermarket** otworzyła sklep we wschodniej części Nairobi w grudniu 2017 r. jako główny najemca w centrum handlowym. Sieć pochodzi z wysp Saint Kitts i Nevis i wypełniła lukę po borykających się z trudnościami sklepach Uchumi. Podobnie Choppies planuje przejęcie przestrzeni handlowej uprzednio zajmowanej przez sieć Nakumatt w centrum handlowym Nanyuki.

Na korzystne perspektywy dla kenijskiego sektora detalicznego wskazują trzy czynniki: po pierwsze, rosnąca klasa średnia o dużej sile nabywczej, po drugie, środowisko makroekonomiczne w Kenii ze wzrostem PKB sięga-

⁴² Oxford Business Group, *Kenya's retail sector rise*, dostępny na: www.oxfordbusinessgroup.com/news/kenya's-retail-sector-rise, wykorzystano: 08.2018.

⁴³ Footprint 2 Africa, *Kenya formal retail sector showing signs recovery says industry trade associations*, dostępny na: www.footprint2africa.com/topics/retail/kenya-formal-retail-sector-showing-signs-recovery-says-industry-trade-association/, wykorzystano 08.2018.

⁴⁴ Business Today, *Kenya retail sector bullish 2018...*, dostępny na: www.businesstoday.co.ke/kenyas-retail-sector-bullish-2018-analysts-say/.

⁴⁵ Footprint 2 Africa, *Kenya formal retail sector showing signs recovery says industry trade associations*, dostępny na: www.footprint2africa.com/topics/retail/kenya-formal-retail-sector-showing-signs-recovery-says-industry-trade-association/, wykorzystano: 08.2018.

jącym 5% w 2017 r. i, po trzecie, słaba penetracja sektora, nieprzekraczająca 35%. Niemniej jednak firma Cytonn ostrzega, że supermarkety w Kenii muszą zadbać o zarządzanie i realizację ambitnych projektów ekspansji, aby uniknąć trudności, które dotknęły Nakumatt i Uchumi⁴⁶.

Tabela 13. Wiodące sieci detaliczne w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Naivas Supermarkets	47 supermarketów w całej Kenii.	www.naivas.co.ke	Nairobi
Chadarana Supermarkets	17 supermarketów – głównie w Nairobi.	www.foodplus.co.ke	Nairobi
Tuskys Supermarket Ltd	Supermarkety w całej Kenii – 53 oraz w Ugandzie – 3.	www.tuskys.com	Nairobi
Carrefour Kenya	Należy do grupy Majid al Futtaim. Otworzył piąty nowy sklep w Nairobi.	www.carrefour-kenya.com	Nairobi
Game Stores Kenya	Część grupy Massmart (RPA). Otworzyli jeden sklep w Kenii.	www.gamestores.co.ke	Nairobi
Uchumi Supermarkets Ltd	27 supermarketów	www.kenya.uchumicorporate.co.ke	Nairobi
Choppies	Grupa z RPA. Jak dotąd otworzyli pięć supermarketów w Kenii.	www.choppies.co.ke	Nairobi

Źródło: Opracowanie własne ZBH Nairobi.

Tabela 14. Godne odnotowania przedsiębiorstwa rynku detalicznego w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa	Lokalizacja
Healthy U 2000 Ltd	Makilka sklepów w Nairobi. Największy dystrybutor produktów zdrowotnych w Kenii. Dystrybutor m.in. polskiej kawy zbożowej	www.healthyu.co.ke	Nairobi
Zucchini	Handel warzywami, owocami, produktami mlecznymi, produktami piekarniczymi i sokami oraz artykułami spożywczymi (takimi jak krakersy z amarantusa, czipsy buraczane, sos Bird Eye Brand, orzechy brazylijskie, nasiona chia z upraw ekologicznych, oliwa z oliwek z pierwszego tłoczenia Colavita Extra, itd.).	www.zucchini.co.ke	Nairobi

⁴⁶ Oxford Business Group, Kenya's retail sector rise, dostępny na: www.oxfordbusinessgroup.com/news/kenya-s-retail-sector-rise, wykorzystano: 08.2018.

Lintons Beauty World	Handel kosmetykami do pielęgnacji ciała. Ma kilka sklepów w Nairobi.	www.lintonsbeautyworld.com	Nairobi
Quick Mart Supermarket	Dobrze rozwijająca się sieć, która obecnie ma pięć sklepów i niedługo otworzy szóstą placówkę.	www.quickmart.co.ke	Nairobi
Mulleys Supermarket	Dobrze prosperująca rodzinna sieć supermarketów z dwoma sklepami.	www.mulleys.co.ke	Machakos
Eastmatt Supermarket	Dobrze rozwijająca się sieć supermarketów z sześcioma sklepami w całym kraju.	www.eastmatt.com	Nairobi

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

5. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w sektorze FMCG

W Kenii odnotowano w ostatnim czasie wzrost bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ), po okresie znacznych spadków napływu BIZ pod koniec XX w.

W ostatnim dziesięcioleciu bezpośrednie inwestycje zagraniczne w rolnictwie koncentrowały się głównie w sektorze ogrodnictwym oraz włókienniczym i odzieżowym ze względu na istnienie Strefy Przetwarzania Wywozu (EPZ). Przyznawała ona ulgi podatkowe zagranicznym przedsiębiorstwom. Wiarygodne dane na temat wielkości napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w sektorze FMCG są niedostępne, niemniej w ostatniej dekadzie można zauważyć wzrost rejestracji zagranicznych przedsiębiorstw, które traktują Kenię jako bazę wypadową do pozostałej części Afryki Wschodniej.

Tabela 14. Wiodący inwestorzy zagraniczni w sektorze produktów FMCG w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa
Cadbury Schweppes	Wielka Brytania – wielonarodowa firma cukiernicza należąca w całości do Mondelez International.	www.cadbury.co.uk
Coca-Cola	USA – wiodący producent gazowanych napojów bezalkoholowych.	www.coca-cola.co.uk
Carrefour	Francja – sieć supermarketów.	www.carrefour.com
Shoprite	RPA – sieć supermarketów.	www.shoprite-holdings.co.za
Choppies	Botswana – sieć supermarketów.	www.choppies.co.ke
James Finlay's	Wielka Brytania – producent herbat i artykułów ogrodnictwych.	www.finlays.net
Unilever	Wielka Brytania, Holandia – producent i globalna firma sprzedająca szybko zbywalne dobra konsumpcyjne.	www.unilever.com

Procter and Gamble	USA – producent środków do pielęgnacji ciała i środków czyszczących.	www.us.pg.com
Kim-Fay (w partnerstwie z Kimberley-Clark)	Kenia – producent środków czystości dla gospodarstwa domowego i higieny osobistej na rynku Afryki Wschodniej.	www.kimfay.com
Lipton Tea (przejęta przez Unilever)	Historycznie największy producent herbaty w Kenii.	
Wrigley	USA – producent słodczy i gum do żucia, marki takie jak Orbit, Skittles.	www.wrigley.com/ea/contact-us.aspx

Źródło: opracowanie własne Biura PAIH w Nairobi.

6. Perspektywy sektora FMCG w Kenii

W Kenii, w porównaniu z resztą Afryki, funkcjonuje dobrze rozwinięty sektor detaliczny, a oficjalne wskaźniki penetracji rynku detalicznego wynoszą 25–30%, czyli dwa razy więcej niż np. w Nigerii. Kraj może się pochwalić rosnącą i znaczącą klasą średnią, a jak wynika z raportu New World Wealth z 2014 r., majątek per capita w Kenii wzrósł o 89% od 2000 r. Średnia wartość koszyka konsumpcyjnego wzrosła w ciągu ostatnich pięciu lat o 67%, co sprawia, że Kenia jest najszybciej rozwijającym się rynkiem handlowym na kontynencie. BMI Research szacuje, że konsumpcja na mieszkańca w walucie lokalnej wzrośnie o 4,2% rocznie w latach 2014–2019.

Sektor e-commerce znacząco rośnie na rynku detalicznym w Kenii, która jest jednym z najbardziej zaawansowanych technologicznie krajów w Afryce, jeśli chodzi o mobilne płatności pieniężne. Prawie 26 mln Kenijczyków, którzy stanowią ponad połowę dorosłej populacji, wykonuje płatności mobilnie z użyciem telefonu komórkowego. Otwartość Kenii na nowe technologie sprawiła, że jest bogatym źródłem dochodu dla e-biznesu, takiego jak sklepy internetowe typu Amazon, Jumia i Kilimall. Rynek zakupów online będzie oferować lukratywne możliwości inwestycyjne w Kenii, ponieważ liczba użytkowników Internetu w najbliższej przyszłości będzie rosnąć.

Perspektywy

W Kenii przewiduje się dalszy wzrost sektora detalicznego, który wspierany jest przez ciągłe zmiany w zakresie formalnego handlu detalicznego, wzrost urbanizacji i wzrost klasy średniej. Oczekuje się, że sprzedawcy detaliczni innowacyjni i zwiększą zakres swojej oferty produktowej w całym okresie prognozy (2014–2023), aby zwiększyć i utrzymać udział w rynku. Na przykład sklepy internetowe tworzą programy zachęt, aby

przyciągnąć większą liczbę klientów. Silna ekspansja formalnych usług finansowych – poprzez bankowość mobilną – stanowiła okazję do przyciągnięcia nowych klientów, szczególnie w zakresie handlu internetowego. Potencjał tkwi również w górnym segmencie rynku detalicznego, ponieważ według prognoz raportu New World Wealth z 2014 r., do 2023 r. liczba bogatych Kenijczyków ma wzrosnąć o 73%. Kenia jest również na czwartym miejscu w Afryce pod względem liczby osób o wysokich dochodach.

Kenia jest krajem rozwijającym się – 32,5% ludności żyje za 2 USD dziennie lub mniej. Detaliści i firmy produkujące dobra konsumpcyjne podkreślają jednak znaczną rolę klasy średniej i nadchodzącego pokolenia młodych i wymagających konsumentów. Chociaż wiele marek może być obecnie niedostępnych dla konsumentów tej drugiej grupy, oczekuje się, że konsumpcja nasili się wraz ze wzrostem dochodów.

Jako komercyjny hub Afryki Wschodniej Nairobi ma również duży kontyngent zagranicznych przedsiębiorców, dyplomatów i pracowników zajmujących się rozwojem, którzy zapewniają wysoki popyt na droższe towary konsumpcyjne.

W Kenii ceni się marki zagraniczne wysokiej jakości, ale coraz popularniejsze stają się również krajowe marki. „Widzimy, że Kenijczycy coraz częściej akceptują i nabywają lokalnie wytwarzane produkty, ponieważ wytwórcy modernizują produkcję, a jakość znacznie się poprawiła w ciągu ostatniej dekady”, mówi Faraz Ramji, dyrektor Norda Industries, producenta marki Urban Bites (przekąsek na bazie ziemniaków i kukurydzy) w raporcie firmy PWC o perspektywach sektora detalicznego w krajach Afryki Subsaharyjskiej.

Niektórzy producenci kierują swoje produkty do konsumentów o niskich dochodach, sprzedając je w opakowaniach o niskiej zawartości jednostkowej. W tzw. gospodarce kadogo (w języku suahili to „gospodarka dla małego człowieka”) konsumenta stać na zakup produktów w małych opakowaniach, często sprzedawanych na sztuki. Marka pielęgnacyjna do ciała Nice & Lovely (należąca do koncernu L'Oréal) pakuje swoje produkty w małe saszetki, które kosztują tylko 25 KES (0,27 USD). Premier Gas sprzedaje 1 kilogramowe butle z gazem do gotowania za mniej niż 4

USD. Taka ilość wystarczy przeciętnemu gospodarstwu domowemu na około tydzień i może być uzupełniana za mniej niż 1 USD.

Chociaż tylko około jedna czwarta Kenijczyków żyje obecnie w miastach, proces urbanizacji nabiera tempa. Przewiduje się, że do 2040 r. 40% populacji będzie mieszkało w miastach. Stolica Nairobi jest głównym obszarem miejskim o populacji przekraczającej 3,5 mln. Jest to jedno z najszybciej rozwijających się miast Afryki Subsaharyjskiej i według szacunków, do roku 2025 będzie liczyło ponad 6 mln mieszkańców, co stanowi 77-procentowy wzrost. Inne zaludnione miasta to Mombasa, Kisumu, Nakuru i Eldoret.

Przewiduje się, że wydatki konsumpcyjne wzrosną z 38,3 mld USD w 2014 r. do 63,5 mld USD w 2019 r. Wydatki konsumpcyjne na jednego mieszkańca wzrosną w tym okresie średnio o 7,81%, z 891,57 USD do 1 298,50 USD⁴⁷.

Kenijscy sprzedawcy detaliczni zaczęli oferować produkty własnych marek. Wiele supermarketów sprzedaje teraz własne zboża, przekąski, cukier, ryż i artykuły sanitarne. Rozwój rynku marek własnych zapewnił nowe życie wielu lokalnym producentom.

Artykuły spożywcze w Kenii to mieszanka produktów wytwarzanych lokalnie i importowanych. Kenia ma silny sektor rolny, a lokalny przemysł przetwórstwa żywności i opakowań rozwija się.

Rozwój formalnego handlu detalicznego, hotelarstwa, restauracji i branży lotniczej stwarza możliwości dla producentów żywności. Miejscowi franczyzobiorcy międzynarodowych sieci fast-food zauważają, że chociaż chcą lokalnie pozyskiwać produkty, takie jak mięso, ziemniaki, sosy i przyprawy, to są one obecnie importowane ze względu na problemy z jakością. Eric Andre, współwłaściciel lokalnego franczyzobiorcy Domino's Pizza Om Nom Nom, mówi, że pozyskiwanie produktów lokalnie będzie miało kluczowe znaczenie dla przyszłego sukcesu sieci pizzerii⁴⁸.

⁴⁷ PWC, *Prospects in the retail and consumer goods sector in ten sub-Saharan countries*, dostępny na: www.pwc.co.za/en/assets/pdf/retail-in-africa.pdf, wykorzystano: 08.2018.

⁴⁸ PWC, *Prospects in the retail and consumer goods sector in ten sub-Saharan countries*, dostępny na: www.pwc.co.za/en/assets/pdf/retail-in-africa.pdf, wykorzystano: 08.2018.

7. Uwarunkowania formalno-prawne wejścia na rynek FMCG w Kenii

7.1. Przegląd ram prawnych dla biznesu w branży FMCG

Kenia wydała kilka ustaw biznesowych, które mają uczynić gospodarkę bardziej przyjazną dla biznesu. Przepisy te również usuwają szereg barier, aby zarówno małe, jak i duże firmy mogły mieć sprzyjające środowisko do rozwoju. Niektóre z tych przepisów zostały przyjęte niedawno, a inne zmienione, jako że kenijski rząd ma obecnie na celu przekształcenie środowiska biznesowego kraju.

- **Ustawa o przedsiębiorstwach z 2015 r.** – nowy przewodnik dotyczący rejestracji przedsiębiorstw w Kenii⁴⁹.
- **Ustawa o Strefie Przetwarzania Eksportowego (Export Processing Zone, EPZ)** – na jej mocy utworzono Urząd Strefy Przetwarzania Eksportowego (Export Processing Zone Authority, EPZA), państwową spółkę podlegającą Ministerstwu Przemysłu, Handlu i Spółdzielczości. EPZA udziela licencji przedsiębiorstwom, które chcą skorzystać z określonych pakietów zachęt i zwolnień podatkowych, jeżeli prowadzą w Kenii produkcję na eksport.
- **Ustawa o Specjalnych Strefach Ekonomicznych (Special Economic Zones, SEZ) z 2015 r.** – na jej mocy niektóre parki logistyczne lub przemysłowe w Kenii mogą skorzystać z zachęt podatkowych do prowadzenia działalności w regionie.
- **Ustawa zmieniająca ustawy o gruntach z 2016 r.** – wprowadza zmiany do ustawy o gruntach z 2012 r., ustawy o rejestracji gruntów z 2012 r. oraz ustawy o Krajowej Komisji Gruntów (National Land Commission)

⁴⁹ Kenya Law, The Companies Act No. 17 of 2015, dostępny na: kenyalaw.org/kl/fileadmin/pdfdownloads/Acts/TheCompaniesAct_No17of2015_RevisedCompressed.pdf, wykorzystano: 07.2018.

z 2012 r. Zmiany były niezbędne do skorygowania błędów i niespójności w ustawach oraz uściślenia pewnych definicji⁵⁰. Na mocy nowych ustaw o gruntach wprowadzono trzy kategorie gruntów: grunty publiczne, grunty wspólnotowe i grunty prywatne. W ramach tej ustawy wprowadzono również inne zmiany: osoby niebędące obywatelami Kenii nie mogą wejść w posiadanie nieruchomości na własność, a jeżeli osoba w związku małżeńskim posiada samodzielnie grunt lub dom mieszkalny i chce go sprzedać, prawo wymaga uzyskania zgody jej współmałżonka.

- **Ustawa zmieniająca przepisy dotyczące partnerstw publiczno-prywatnych z 2017 r.**

Celem tych przepisów dotyczących PPP było m.in.: zapewnienie kenijskim organom rządowym zdolności prawnej do zawierania umów z sektorem prywatnym, stworzenie pewności i zaufania inwestorów, zmniejszenie negatywnego postrzegania ryzyka projektów PPP oraz zapewnienie jasnego procesu ich zatwierdzania. Partnerstwa publiczno-prywatne mają na celu wypełnienie luki w finansowaniu, co jest niezbędne do zaspokojenia kenijskich potrzeb infrastrukturalnych⁵¹.

PPP umożliwiły udział sektora prywatnego w wielu elementach projektów infrastruktury publicznej. Zadaniem partnerstw jest połączenie kapitału sektora prywatnego ze zobowiązaniami sektora publicznego (a czasami również kapitałem) w celu tworzenia zamówień, poprawy usług publicznych lub usprawniania zarządzania aktywami sektora publicznego. PPP koncentrują się na usługach publicznych i oferują bardziej opłacalne podejście do infrastruktury zarządzania ryzykiem w sektorze publicznym.

- **Ustawa o ochronie konsumentów z 2012 r.** – pierwsza tego typu ustawa formalnie dokumentująca prawa konsumentów oraz zawierająca wytyczne dotyczące różnych interakcji na linii konsument–dostawca. Dwa główne cele ustawy to ochrona konsumentów w kraju oraz zapobieganie stosowaniu przez dostawców nieuczciwych praktyk handlowych w transakcjach z konsumentami.

⁵⁰ Buy rent Kenya, Property laws Kenya, dostępny na: www.buyrentkenya.com/news/property-laws-kenya/, wykorzystano: 07.2018.

⁵¹ Kenya Law, Public Private Partnerships Act No. 20, dostępny na: kenyalaw.org/lex/rest/db/kenyalex/Kenya/Legislation/English/Acts%20and%20Regulations/Public%20Private%20Partnerships%20Act%20No.%2015%20of%202013/docs/PublicPrivatePartnershipsActNo.15of2013.pdf, wykorzystano: 07.2018.

7.2. Kenijski Urząd ds. Inwestycji (Kenya Investment Authority, tzw. KenInvest)

Kenijski Urząd ds. Inwestycji jest agencją rządową upoważnioną do promowania i ułatwiania inwestycji w Kenii, zarówno przez inwestorów krajowych, jak i międzynarodowych. W 2018 r. KenInvest utworzył „One-Stop Center” (OSC), który zapewnia skuteczne i efektywne wdrażanie nowych propozycji inwestycyjnych i efektywnych kosztowo operacji istniejących inwestycji oraz przedsiębiorstw. Pomocne w tym są:

- Usługa rejestracji biznesowej – oferowanie porad i ułatwianie inwestorom rejestrowania działalności gospodarczej.
- Departament Imigracji – udzielanie porad i ułatwianie inwestorom uzyskania niezbędnych zezwoleń i przepustek; doradztwo inwestorom w sprawach związanych z opodatkowaniem w Kenii i rejestracji PIN/VAT.
- Krajowy Urząd ds. Zarządzania Środowiskiem (National Environmental Management Authority) – wydawanie licencji i udzielanie porad na temat polityki i zasad ochrony środowiska.
- Kenya Power – pomoc inwestorom w przyłączach energetycznych.
- Powiatowy Rząd Nairobi (County Government in Nairobi) – porady i wydawanie zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej,
- Władze Stref Przetwarzania na Eksport (Export Processing Zones Authority) – porady dotyczące stref przetwarzania eksportu i licencjonowania inwestorów w strefach.

7.3. Zasady rejestracji firmy w Kenii – krok po kroku

Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A. – Zagraniczne Biuro Handlowe w Nairobi we współpracy z KenInvest wspiera polskich inwestorów rejestrujących działalność gospodarczą w Kenii. PAIH S.A. udziela pomocy inwestorom w przejściu przez cały proces rejestracji.

1. Rejestracja w e-Citizen.

2. Uzyskanie rezerwacji nazwy firmy.
3. Sporządzenie Statutu i Memorandum.
4. Złożenie wniosku i wpłaty za rejestrację.
5. Rejestracja w celu uzyskania kodu PIN (numeru podatkowego) w Urzędzie Skarbowym (Kenya Revenue Authority, KRA).
6. Złożenie wniosku o zezwolenie na prowadzenie działalności.
7. Rejestracja w Narodowym Funduszu Zabezpieczenia Społecznego (National Social Security Fund, NSSF).
8. Rejestracja w Narodowym Funduszu Ubezpieczeń Zdrowotnych (National Hospital Insurance Fund, NHIF).

Koszty administracyjne procesu rejestracji działalności gospodarczej w Kenii wynoszą 120 USD, a proces trwa około dwóch tygodni.

7.4. Kenijskie Biuro Standardów (Kenya Bureau of Standards, KEBS)

KEBS jest organem państwowym, który ustala standardy jakości dla wszystkich produktów przemysłowych wytwarzanych i sprzedawanych w Kenii. W strukturze KEBS znajduje się Departament ds. Żywności i Rolnictwa (Food and Agriculture Department), odpowiedzialny za opracowywanie norm dotyczących technologii żywności, bezpieczeństwa żywności, nawozów, produktów rolnych, produktów zwierzęcych i produktów drobiowych itp.

W przypadku produktów importowanych KEBS przeprowadza wstępną weryfikację zgodności poprzez zakontraktowanych partnerów (Pre-Export Verification of Conformity, PVoC). W Polsce działa dwóch agentów PVoC.

- Intertek International – jest jednym z wiodących dostawców „Total Quality Assurance” dla przemysłu na całym świecie z siecią ponad tysiąc laboratoriów i biur oraz ponad 43 tys. pracowników w ponad 100 krajach.

- SGS – jest wiodącą na świecie firmą zajmującą się kontrolą, weryfikacją, testowaniem i certyfikacją. Zatrudnia 95 tys. pracowników i ma ponad 2 400 biur i laboratoriów na całym świecie.

Rolą Intertek i SGS jest na podejmowanie działań związanych z oceną zgodności towarów w Polsce przed importem do Kenii. Ocena obejmuje kontrolę, pobieranie próbek, testowanie, plombowanie kontenerów z pełnym załadunkiem i wystawienie certyfikatu zgodności⁵².

7.5. Kenijski Inspektorat Ochrony Roślin (Kenya Plant Health Inspectorate Service, KEPHIS)

KEPHIS jest państwową korporacją, która oferuje usługi inspekcji w zakresie wszystkich kwestii związanych ze zdrowiem roślin i kontrolą jakości produktów rolnych. Zapewnia odpowiednią jakość środków produkcji rolnej i produktów rolnych, aby zapobiec niekorzystnemu wpływowi na gospodarkę, środowisko i ludzkie zdrowie. W obszar kontroli wchodzi:

- Certyfikacja jakości nasion, testowanie i monitorowanie obecności szkodliwych środków chemicznych na produktach rolnych, w glebie i w systemach wodnych.
- Ochrona praw hodowców/odkrywców nowych odmian roślin poprzez rejestrowanie ich i przyznawanie im praw własności.
- Zapobieganie wprowadzaniu do kraju chwastów, szkodników i chorób poprzez przestrzeganie surowych przepisów i procedur kwarantanny.
- Kontrola i klasyfikacja produktów rolnych przeznaczonych na import i eksport, aby zapewnić ich odpowiednią jakość.
- Wdrażanie krajowej polityki dotyczącej wprowadzania i wykorzystywania genetycznie zmodyfikowanych gatunków roślin, owadów i mikroorganizmów w Kenii⁵³.

⁵² KEBS, www.kebs.org

⁵³ KEPHIS, www.kephis.org.

8. Wsparcie polskich firm w Kenii

Zarówno w sektorze rządowym, jak i prywatnym funkcjonują agencje oferujące wsparcie inwestorom lokalnym i zagranicznym w prowadzeniu działalności. Ułatwiają one zdobycie właściwych informacji na temat klimatu biznesowego, zasad działania, możliwości inwestycyjnych oraz współpracy z agencjami rządowymi.

8.1. Najważniejsze instytucje rządowe dla przedsiębiorców w Kenii

Tabela 15. Instytucje dostarczające formy pomocy publicznej w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa
Kenia Investment Authority, tzw. KenInvest	Odpowiedzialny za ułatwianie realizacji nowych projektów inwestycyjnych, świadczenie usług opiekuńczych dla istniejących inwestycji i organizowanie działań w zakresie promocji inwestycji, zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym.	www.invest.go.ke
Kenya Revenue Authority (KRA)	Wydawanie PIN (Personal Identification Number) umożliwiającego legalne rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zbieranie podatków w imieniu rządu Kenii.	www.kra.go.ke
Kenya Bureau of Standards (KEBS)	Opracowywanie i egzekwowanie norm produktów, przeprowadzanie kontroli jakości i testów przed wydaniem certyfikatu w celu rozpoczęcia produkcji lub sprzedaży produktu w Kenii.	www.kebs.org

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

8.2. Pomocne organizacje i firmy doradcze polskiego biznesu w Kenii

Tabela 16. Pomocne organizacje i firmy doradcze polskiego biznesu w Kenii

Nazwa	Opis	Strona internetowa
Kenya Association of Manufacturers (KAM)	Zapewnia przedsiębiorcom możliwość nawiązywania kontaktów i uzyskania mentoringu. Oferuje analizy sektora, programy budowania potencjału i wsparcie techniczne.	www.kam.co.ke
Kenya Private Sector Alliance (KEPSA)	Krajowy organ sektora prywatnego w Kenii. Zapewnia to jednolity głos dla sektora prywatnego poprzez wspieranie sprzyjającego otoczenia biznesowego, budowanie zdolności jego członków i budowanie partnerstw strategicznych.	www.kepsa.or.ke
Frontier Consulting Ltd	Firma specjalizująca się w badaniach rynku, konsultingu rynku detalicznego oraz analizie danych dla rynku afrykańskiego.	www.frontierconsulting.co.ke
Grant Thornton Consulting Ltd	Jedna z wiodących na świecie organizacji niezależnych firm ubezpieczeniowych, podatkowych i doradczych.	www.grantthornton.co.ke
Mazars Kenya	Firma zajmująca się doradztwem księgowo-podatkowym.	www.mazars.co.ke
Viva Africa Consulting LLP	Firma specjalizująca się w doradztwie podatkowym w zakresie spraw biznesowych i inwestycyjnych.	www.vivaafriacallp.com
Mohamed Madhani & Company Advocates	Jedna z wiodących kancelarii prawnych w Kenii, która angażuje się we wszystkie aspekty praktyki korporacyjnej i handlowej, związanej z transportem i nieruchomościami, zabezpieczonym i niezabezpieczonym odzyskiwaniem długów, rejestracją i egzekwowaniem praw własności intelektualnej, prawem bankowym i prawem spółek, sporami handlowymi, karnymi i cywilnymi	www.madhani-law.com
Brian Otieno & Company Advocates	Firma prawnicza, która prowadzi sprawy handlowe, karne i cywilne, a także specjalizuje się w transporcie i prawie medycznym.	www.brianotienoandcompany.com
Rodl & Partner Ltd	Grupa księgowych, audytorów, prawników, doradców zarządczych i podatkowych pracujących równolegle i ściśle współpracujących ze sobą we wszystkich liniach usługowych.	www.roedl.com
Anjarwalla & Khanna	Największa korporacja prawnicza w Afryce Wschodniej, zatrudniająca 90 prawników, powszechnie uważana za wiodącą firmę prawniczą w Kenii.	www.africalegal-network.com.kenya

Naveah Capital Insurance Agency Ltd	Polecana przez Biuro PAIH w Nairobi agencja ubezpieczeniowa.	www.naveahinsurance.co.ke
Agility Logistics Ltd	Globalna firma logistyczna oferująca usługi w zakresie magazynowania, logistyki i spedycji.	www.agility.com
Tabaki Freight Services International Ltd	Firma logistyczna oferująca usługi w zakresie magazynowania, logistyki i spedycji.	www.tabaki.co.ke
Bonfide Group	Firma oferująca usługi w zakresie magazynowania, logistyki i spedycji.	www.bonfide.com
Rentco East Africa Ltd	Wiodąca firma kenijska oferująca usługi leasingowe.	www.rentco.co.ke

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

8.3. Główne instytucje i organizacje branżowe

Tabela 17. Główne instytucje i organizacje sektora FMCG w Kenii

Instytucja	Funkcja	Strona internetowa
Kenya Revenue Authority (KRA)	Wydawanie PIN (Personal Identification Number) umożliwiającego legalne rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zbieranie podatków w imieniu rządu Kenii.	www.kra.go.ke
Kenya Bureau of Standards (KEBS)	Ustalanie standardów jakości dla wszystkich produktów przemysłowych i wytwarzanych.	www.kebs.org
National Cereals and Produce Board	Nadzorowanie handlu towarami rolnymi i zarządzanie procesami związanymi ze zbożem.	www.ncpb.co.ke
Kenya Plant Health Inspectorate Service (KEPHIS)	Zapewnianie odpowiedniej jakości środków produkcji rolnej i produktów rolnych, aby zapobiec niekorzystnemu wpływowi na gospodarkę, środowisko i zdrowie ludzkie.	www.kephis.org
Kenya Dairy Board	Regulacja, rozwój i promocja przemysłu mleczarskiego.	www.kdb.co.ke
Agriculture and Food Authority (AFA)	Promocja najlepszych praktyk, regulacja produkcji, przetwarzanie, marketing, sortowanie, przechowywanie, zbieranie, transport i składowanie produktów rolnych.	www.agriculture-authority.go.ke
Kenya Veterinary Vaccine Production Institute	Koordinacja, rozwój badań i produkcja chemikaliów. Odpowiada za produkcję wszystkich szczepionek weterynaryjnych w kraju.	www.kevapi.org
Retail Trade Association of Kenya (RETRAK)	Stowarzyszenie handlu detalicznego w Kenii.	www.retrak.co.ke

Źródło: opracowanie własne ZBH Nairobi.

9. Wsparcie Zagranicznego Biura Handlowego Nairobi dla polskich firm

Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A. wspiera polskich inwestorów planujących wejść na kenijski rynek poprzez swoją placówkę – Zagraniczne Biuro Handlowe w Nairobi. Wsparcie udzielane jest bezpłatnie.

PAIH S.A. zapewnia:

- Bazy danych dotyczące różnych sektorów, w szczególności sektora budowlanego, zawierające informacje na temat organów administracyjnych regulacyjnych i firm obecnych na rynku, wraz z odpowiednimi kontaktami.
- Wsparcie dla polskich inwestorów przy rejestracji odpowiedniej jednostki w Kenii. Proces rejestracji jest realizowany we współpracy z Kenijską Agencją Inwestycji KenInvest. Dostarczenie kompleksowych informacji na temat wszystkich procedur prawnych i administracyjnych.
- Pomoc w nawiązywaniu kontaktów między polskimi firmami, a kenijskimi partnerami/inwestorami.
- Informacje i pomoc w dotarciu do różnych instytucji zarówno w sektorze prywatnym, jak i rządowym.

Kontakt do biura w Nairobi:

Flamingo Towers

One Mara Road

Nairobi

tel.: +254 789 802 522

Michael Mazurewicz - kierownik biura

e-mail: michael.mazurewicz@paih.gov.pl

kenya.trade.gov.pl

PAIH Expo

I Forum Wsparcia
Polskiego Biznesu za Granicą

www.paih.gov.pl